

Université de Turku, 2007. – Vol.1. – P. 16–44. 12. *Foucault M.* Polémique, politique et problématisations: Entretien avec P. Rabinow, mai 1984 / Michel Foucault. – Режим доступу: <http://1libertaire.free.fr/MFoucault262.html> 13. *Gaxie D.* Dénie de réalité et dogmatisme de la doxa / Daniel Gaxie // Revue française de science politique. – 1994. – № 5. – P. 894–912. 14. L'analyse de discours: [sous la dir. de R.Ringoot et Ph.Robert-Demontrond]. – Editions Apogée, 2004. – 222 p. 15. Polémique autour de la définition de "colonisation" et "coloniser" par le Petit Robert – Режим доступу: http://www.lemonde.fr/societe/article/2006/09/06/polemique-autour-de-la-definition-de-colonisation-et-coloniser-par-le-petit-robert_809909_3224.html 16. *Poudat C.* Etude contrastive de l'article scientifique de revue linguistique dans une perspective d'analyse des genres: thèse pour obtenir le grade de docteur: sciences du langage / Poudat Céline. – Université d'Orléans, 2006. – 477 p. 17. *Rastier F.* Pour une sémantique des textes théoriques / François Rastier // Revue de sémantique et de pragmatique. – 2005. – № 17. – P. 151–180.

Бабире О. В., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

КЛІМАТГЕЙТ У КОНЦЕПТАХ І НОМІНАЦІЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Стаття присвячена аналізу сучасних концептів і номінацій в англомовному екологічному дискурсі. Розглянуті ключові концептуальні метафори, що виникли під час обговорення кліматгейту у віртуальному просторі. Їхня поява свідчить про постійну зміну тенденцій в уявленні про екологію та кліматологію як наукові дисципліни.

Ключові слова: екологія, кліматгейт, екоконцепт, концептуальна метафора, номінація.

Статья посвящена анализу современных концептов и номинаций в англоязычном экологическом дискурсе. Рассматриваются ключевые концептуальные метафоры, появившиеся в процессе обсуждения климатгейта в виртуальном пространстве. Их появление свидетельствует о постоянной смене тенденций в представлениях об экологии и климатологии как научных дисциплинах.

Ключевые слова: экология, климатгейт, экоконтцепт, концептуальная метафора, номинация.

The article is dedicated to the analysis of modern concepts and nominations in the English-speaking ecological discourse. The key conceptual metaphors that appeared in process of climategate discussion in virtual reality are examined. Their appearance proves the constant change of tendencies in the rendition of ecology and climatology as sciences.

Key words: *ecology, climategate, eco-concept, conceptual metaphor, nomination.*

У XXI столітті екологія і тема захисту навколишнього середовища є невід'ємною складовою розвитку світової спільноти. Загальновідомо, що проблеми екологізації, екологічності та екологічної безпеки активно обговорюються як на саммітах, міжнародних конференціях, так і у засобах масової інформації. Екологічна тематика стає культовою на ринку товарів і послуг, а слова «екологічно дружній» (*ecologically friendly*) та «зелений» (*green*) є ознаками брендовості.

Екологічні проблеми ставлять під сумнів колись актуальні імперативи розвитку людства: модель масового споживання і виробництва, наприклад, втрачає свою популярність, поступаючись місцем «сталому/стійкому розвитку зі збереженням навколишнього середовища» (*sustainability / sustainable development*).

Поступова зміна парадигми розвитку та її орієнтація на екологічний фактор свідчить про те, що людство почало замислюватися не лише про економічну рентабельність, а й про збереження навколишнього середовища; сучасний спосіб мислення все більше набуває ознак «екологізованості».

На зміни реагує і мова, адже вона є унікальним засобом фіксації і збереження уявлень про світ. Про цю її властивість свідчать нові концепти і номінації, які віддзеркалюють рух, напрям людської думки та розвиток нашої цивілізації.

У лінгвістичних дослідженнях останнього десятиліття було виокремлено кілька екологічно-релевантних концептів, що асоціюються із соціально значущими поняттями, які є важливими для бізнесу, громадських організацій, науковців, що працюють у різних галузях. І.О. Розмаріца, наприклад, вважає основними концептими в англomовному екологічному дискурсі НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ (*ENVIRONMENT*),

ЗАБРУДНЕННЯ (*POLLUTION*), ЕНЕРГІЮ (*ENERGY*), ЗМІНУ КЛІМАТУ (*CLIMATE CHANGE*) та ЧОРНОБИЛЬ (*CHERNOBYL*) [Розмаріца 2004]. Зважаючи на новітні тенденції розвитку людства, доцільним є виокремлення ще одного важливого концепту в межах екодискурсу – концепту СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЗІ ЗБЕРЕЖЕННЯМ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА (*SUSTAINABILITY*), який передбачає ефективну взаємодію трьох важливих аспектів людського життя – економічного, соціального та екологічного.

Абстрактний характер цих концептів, складність і багатоаспектність явищ, які вони відображають, сприяють постійному розширенню їх семантичних полів та поступовому виокремленню нових концептуальних сфер та виділенню в їх рамках нових концептуальних ідей.

Так, зокрема, в межах концепту **ЗМІНА КЛІМАТУ**, де найважливішими концептами дотепер були ГЛОБАЛЬНЕ ПОТЕПЛІННЯ (*GLOBAL WARMING*) і ПАРНИКОВИЙ ЕФЕКТ (*GREENHOUSE EFFECT*), сьогодні в англійській мові утверджується ще один, так само важливий – **КЛІМАТГЕЙТ** (*CLIMATEGATE*).

Термін «кліматгейт» запропонував журналіст консервативної британської газети *The Daily Telegraph* Джеймс Делінгпоул. Незадовго до цього, у листопаді 2009 року, на вебсайт *RealClimate* було завантажено понад 1000 імейлів з особистою перепискою вчених Відділу дослідження клімату Університету Східної Англії, які поставили під сумнів достовірність даних про зміну клімату та глобальне потепління. Оприлюднення інформації викликало небувалий резонанс у соціумі, вплинуло на ментальне переосмислення людьми кліматології та науки взагалі. З когнітивної точки зору процес комунікації щодо цього можна розглядати в межах концепту КЛІМАТГЕЙТ, який, на відміну від решти згаданих, тісно пов'язаний не лише з екологічною, а й з політичною та соціальною сферами життя суспільства.

На вербальному рівні концепт знайшов своє відображення на рівні нових концептуальних метафор і номінацій, об'єднаних темою кліматичного скептицизму (*climate scepticism*). Набули поширення також синонімічні номінації з негативною конотацією – «спростування кліматичних змін» (*climate denialism*),

«заперечення існування кліматичних змін» (*climate contrarianism*), «кліматична стурбованість» (*climate alarmism*).

Щодо згаданої вже номінації *climategate*, вона була утворена шляхом умотивованої синтаксичної транспозиції морфеми *-gate*, відомої з часів Вотергейтського скандалу (*Watergate*). Таким чином, морфема резонує з культурним знанням людей, адже асоціюється з суперечливою подією, де має місце приховування фактів. Як зазначає Метью Нізбет у своєму блозі "*Framing Science*", «загальноживаний зараз термін «кліматгейт» стосовно справи вкрадених імейлів Східної Англії є надзвичайно ефективним фреймом, що повністю розкриває суть неправди, політизації і замовчування з боку учених мейнстріму» [Nisbet 2009].

Кліматгейт викликав небувалий резонанс, особливо швидко зреагував Інтернет, зокрема, блогосфера. Зазначимо, що в сучасній дискурсології помітний значний інтерес до дослідження блогів. Грег Маєрс зазначає: «Якщо блоги стають важливими у політичному, соціальному та економічному житті, нам потрібно знати, як вони функціонують...Переконані повинні знати, що роблять переконуючі» [Myers 2010, 3]. З одного боку, аналіз Інтернет-дискурсу має свої переваги: він дає можливість досліджувати матеріал майже у реальному часі; з іншого боку, ми зустрічаємо труднощі, пов'язані з «форматом, різноманіттям, ефемерною природою, інтерактивністю та мультимодальністю» [Mautner 2005, 809].

Активне обговорення кліматгейту починає відбуватися у низці блогів, проте найяскравіше тенденція кліматичного скептицизму виявилася у блозі *Watts Up With That*, який один із його учасників назвав «славетним розсадником кліматичної стурбованості» ("a renowned hotbed of climate alarmism").

Ще у назві *Watts Up With That* можна помітити гру слів на основі омофонії *what's* та прізвища засновника блогу Ентоні Вотса (*Anthony Watts*).

Блог позиціонує себе як «**Найчастіше відвідуваний** сайт на тему глобального потепління і зміни клімату» ("The world's **most viewed** site on global warming and climate change"), використовуючи суперлатив для більшої персуазивності.

На головній сторінці помітні ознаки теми скептицизму, адже в інформації про блог вказується, що це «коментарі з приводу **суперечливих** питань життя, природи, науки, погоди, зміни

клімату та технологій» ("commentary on **puzzling** things in life, nature, science, weather, climate change and technology").

Скептичну оцінку передають псевдоніми блогерів, серед яких знаходимо слова з негативними конотаціями: *Sam the Sceptic*, *Skeptical Tank*, *Euroseptic*, *Vigilantfish*, *Crucible Spoon*, *JACK Nonwarmist*, *Desperatenist* та ін.

На тлі комунікації, що стала відома як КЛІМАТГЕЙТ, кліматологія як наука, що вивчає питання кліматоутворення, опис і класифікацію клімату земної кулі, антропогенні впливи на клімат, набуває додаткового забарвлення. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що номінації у екокомунікації об'єднуються навколо двох важливих концептуальних метафор – «**КЛІМАТОЛОГІЯ=РЕЛІГІЯ**» (*SCIENCE=RELIGION*) та «**КЛІМАТОЛОГІЯ=ПОЛІТИКА**» (*SCIENCE=POLITICS*).

Щодо концептуальної метафори «**КЛІМАТОЛОГІЯ=РЕЛІГІЯ**», необхідно зазначити, що мається на увазі релігія у широкому сенсі, яка включає як універсальні цінності – правду, очевидність, однозначність, консенсус, віру, так і поняття культу, церкви, проповідування, Біблія, пророки і т.д.

Найхарактерніші **релігійно орієнтовані номінації** стосуються:

- **кліматології**, яку блогери називають культом, «системою віри»: "How can we non-scientists have faith in the new data/information? How is this **faith-system** built?" (Jeremy)

- **Теорії зміни клімату**, яку асоціюють із догмою, мантрами, міфами, проповідями: "Exactly – as far as I can tell that's about the full extent of **the AGW** "science", simply **a mantra** which they only repeat over and over again in their "studies" (Didi).

"Greenhouse gases" are in fact **a myth**: Basic physics, whereby evaporating hot air rises to draw cooler northern currents underneath, cites convection currents rather than any micro-pollutant as symptom, not cause, of long-term cyclical "climatic" shifts (Folly).

- **Наукового консенсусу**, що не є результатом тривалих суперечок у пошуку істини, а лише свого роду «колективізмом», давно вже усталеним каноном, «співом того ж гімну»: "It seems that a certain percentage of "skeptical" comments must not be exceeded, it has to look like a majority of comments supported **the canon**" (Christian Ermercke).

- Найбільше номінацій використано для саркастичного називання **вчених-кліматологів**. Вони – месії, фанатики, пророки,

апостоли, гуру, священники, церковники, псаломщики, послідовники, євангелісти і под.: "**Apostles** were going to take my money in order to save the planet from ruin. The next eco scare is going to be plastic" (Jack Green).

- **Прогнозування кліматологів** називаються пророцтвами або, ще гірше, пророцтвами судного дня: "It reminds me of all the other failed notions of history, like astrology, eugenics, phrenology and alchemy, **doomsday prophecies** to name but a few" (J.Saxon).

- Комунікацію між ворогуючими сторонами, **скептиками і кліматологами**, блогери називають «культом, у якому ті, хто говорять «ні» мають бути знищені»: "I would caution you to think of the long game, which is death by a thousand cuts that can turn into a **cult in which nay sayers must be crushed**" (Allen).

Крім релігійного забарвлення, кліматологія набуває і ознак політизації.

Концептуальна метафора «**КЛІМАТОЛОГІЯ=ПОЛІТИКА**» у комунікації щодо кліматгейту присутня в численних висловлюваннях блогерів, які сприймають науку про клімат як послідовність добре продуманих дій з боку влади і асоціюють її з ідеологією, несправедливими політичними режимами, жадібними політиками, відмиванням грошей та корупцією у системі освіти.

Розглянемо, зокрема, реалізацію скептичного ставлення до політичних діячів у межах кліматгейту. На рівні номінацій їх називають «царями», «галасливими маоїстами, леніністами і марксистами»:

- How is it that we have "**Czars**" in America creating policies behind the scenes without Congressional oversight? **These Czars are blatant Maoists, Leninists, and Marxists** (Jam).

Царем називають і помічника Барака Обами з питань енергетики та зміни клімату Керол Браунер, яка займала цю посаду з 2009 по 2011 р.р.

- A disturbing thing is **Obama's Energy "Czar"** Carol "Brownshirt" Browner doesn't care about anything but her radical agenda (Bitly).

Правлячу еліту блогери називають «групою королів», які надають громадськості лише вигідну їм інформацію.

- Are we living in a democracy, or is a **group of about 2,000 kings** running our lives and feeding us information as it pleases? (Hugh)

Крім концептуальних метафор «КЛІМАТОЛОГІЯ=РЕЛІГІЯ» і «КЛІМАТОЛОГІЯ=ПОЛІТИКА», поширеною є ще одна – «КЛІМАТОЛОГІЯ=ОБМАН». Так, можна помітити, що теорію антропогенного глобального потепління у біосфері називають «аферою» (*scam*), «змовою» (*conspiracy*), «обманом», «піддробкою» (*hoax, fraud*), «шахрайством» (*swindle*), «сміттям» (*junk*), «пародією» (*travesty*). Наприклад:

- Am I just a purist, or is all this **Climate "science" absolute pure junk?** (Henry chance)

- The stain and stink of **the Biggest Science Hoax Ever** has polluted more than one branch of Science. The very Method of Science has been abused and perverted across the board in various environmental sciences from marine biology to alpine ecology and everywhere in between (Mike D.).

- This is exactly the same here in Germany. Many comments criticizing **the swindle** are rejected – not just those aiming at the individual newspaper or broadcast company (Christian Ermecke).

- They have to hide the decline! after all it would be **a travesty** if the real results didn't back them up! (Jason)

Блогери порівнюють кліматологію з астрологією, натякаючи на сумнівний статус обох дисциплін: "That's **not science, that's ASTROLOGY!**" (Patrick M.) і вважають за потрібне, щоб наукова спільнота «випрала свою брудну білизну», «розкрила цей обман»: "The scientific community needs **to air their dirty laundry and expose this fraud** for what it is" (Peter) або «відклала його подалі на запилений дах науки»: "This stuff is based on just one more pseudoscientific fad, destined to be put away in **the dusty attic of science**" (Jorgekafkazar).

Невдоволення станом сучасної кліматології також іноді виражається навіть розмовною лексикою. Так, називаючи наукову установу *shonky slang*, блогер використовує розмовний варіант слова «ненадійний» (*unreliable*) – *shonky*, та слово «сленг» (*slang*) у значенні «образа» (*insult*): "The whole AGW edifice is so **shonky slang** – if poor quality that it beggars belief that so many accept without question the mantras that "the science is settled" and "we must cut carbon pollution" (David Hoyle).

У висловлюванні іншого блогера відбувається зміна значення слова. Так, Гесрі Плайлер говорить про кліматологію: "All this is **dodo**" (Gary Plyler). Слово *dodo* у неформальному значенні

означає «дуже консервативну людину, яка стоїть осторонь нових тенденцій, ідей, моди тощо». Тобто, відбувається асоціативне перенесення «люди (у нашому випадку це кліматологи) → сфера, де вони задіяні (у цьому випадку це кліматологія)».

Несхвально комуніканти відгукуються про вчених та результати їхніх «досліджень», порівнюючи їх із комедіантами і шарлатанами:

- This sort of thing is not mentioned by **indignant warmists** in their **moralistic frenzies**. Why not? They're **hypocrites**. And it doesn't appear in MSM articles in which it is OK to quote **alarmists** impugning the bona fides of critical scientists. Why not? (Roger Knights)

- **The perpetrators of the lie** should be very worried indeed. Sadly, even an ice age would not convince a majority of the most fervent believers (David Ball)

- However, the work during climategate has indeed been stellar. I always knew global warming was not happening on the scale **the warmmongers** said (if at all) and that humans had little or nothing to do with it and little or no power to alter it (Kirls).

- I'm worried that **the entrenched ideologists** will continue to ignore basic science fundamentals such as access to data unless some external pressure forces them to change (Sandw15).

- That's the risk you take when you appoint a **bloody fool** (dearieme).

- Climatologists adducing ambiguous historical data, necessarily incomplete and inconsistent, to plot not merely local but global temperatures decades in advance are either **ignorant of mathematics, fools, or mendacious charlatans** (TYvas).

- If El Nino does develop and the European winter does turn out to be above average, am I allowed to shoot the first **warm-monger** who tells me it is due to "climate change", please? (Sam the Sceptic)

Зневага до науковців підкреслюється вказівними займенниками *these/those*:

- I find the fraud and lies presented as fact by **these charlatans** of the CRU, IPCC and GISS to be an affront against humanity. How many young people have been targeted by **these liars** and **their supporters** who wish to profit from the climate hoax. There will still be those who will continue to try and beat their AGW dead horse down the road (TComa).

- Nope, clearly **these ‘scientists’** (I use the term loosely) show the future – Gaol/Jail and bankruptcy (moral and financial) (Lena).
- As an engineer, I’m disgusted by **these so-called scientists** (Kirls).
- **These clowns** deserve to be **the posterboys of corruption & incompetence** for generations to come (Gendeau).
- Next, **those climatologists** will be telling us that we’re responsible for the decline in sunspot activity (Bentley).
- **Those crazy Vikings** eh? Of course they have been espousing global warming denialism for quite some time. Apparently they published (non peer reviewed) sagas around AD 1200 purporting to show a Medieval Warm Period! (Colin MacDonald)
- **Those whom the gods would destroy**, they first make mad (LarryOldTimer).
- This leaves the field wide open to manipulation by **those claiming to be experts** (J.Saxon).
- I am reminded of the story that in 1945 the captured German Atomic scientists were secretly recorded discussing the news of the Hiroshima bomb and their speculations were so bizarre that the Los Alamos personnel listening to the conversations were driven to comment, "Who are **those clowns?**" (Kim W)

Для опису дій учених використовують також дієслова з негативними конотаціями: *to steal, to sneak, to pilfer, to cheat, to swindle, to confuse, to rob, to enmesh* і т.д. Найчастіше зустрічаємо емоційно забарвлені *to cherry pick* та *to cook*:

- They were careful to use the portions of the temperature data set that would work for them – i.e., they **cherry picked** – to show continued warming" (Gene Nemetz); "Voilà! "Mike’s Nature trick". **cherry picked** temperature data (Marco).
- Nothing to hide, of course. And who would want ‘raw’ data when they could have it **expertly cooked** by Jones, Briffa and the team? A data Chow Mein, anyone? Just the stuff on which to base major policy decisions. The special recipe used is secret, however, so you can’t do this at home, folks (Martin Brumby).

У коментарях маємо авторські неологізми. Наприклад, номінація «кріматолог» (*crimatologist*) утворена від слова *crime* по аналогії зі словом «кліматолог» (*climatologist*): "Perhaps, a punishment for these **crimatologists**, while doing their time in prison,

would be to manually reconstruct and recover the original data:-)" (Robert Wood of Canada).

Обігрується і назва організації *Climate Research Unit*, де працівники порівнюються з хрестоносцями (*crusaders*) та чимось брудним, неприємним (*cruddy*):

- But the emails have revealed that the **CRUsaders** have meddled and manipulated journals (Richard).
- Dodgy Geezer, you show better deductive logic than the **CRUdders** (Gendeau).

Гра слів використовується у репліці "It must be **Mann made** factor, or the added value™ for sure" (Juraj V.) на основі омофонії слова *man* (людина) та прізвища кліматолога Майкла Манна.

Отже, під впливом процесу екологізації суспільної свідомості, переоцінки соціальних пріоритетів, екоорієнтації соціально-політичних рухів семантична структура екоконцептів безперервно зазнає деяких змін. Уже існуючі концепти доповнюються новими концептуальними сферами, як показав аналіз концепту КЛІМАТГЕЙТ.

1. *Розмаріца І. О.* Лінгвокогнітивні особливості комунікації у сфері екології (на матеріалі сучасної англійської мови): автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 – Германські мови. – І.О. Розмаріца. – К., 2004. – 20 с. 2. *Mautner G.* Time to get wired: Using web-based corpora in critical discourse analysis. – *Discourse & Society*, 2005. – Vol. 16, no. 6. – P. 809–828. 3. *Myers G.* The Discourse of Blogs and Wikis. – London & New York: Continuum, 2010. – 180 p. 4. *Nisbet M.* "ClimateGate": A catchphrase that instantly flips the frame on climate scientists. *Framing Science Blog* [Електронний ресурс]. – Режим доступу до кн.: <http://scienceblogs.com/framing-science/2009/12/06/climate-skeptics-flip-the-publ/>

Джерела ілюстративного матеріалу: 1. <http://wattsupwiththat.com/>

Бадзюнь О. Є., студ.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка

ЛЕКСИЧНІ ОДИНИЦІ НА ПОЗНАЧЕННЯ СТАНІВ ТА ЯВИЩ ПОГОДИ В АНГЛІЙСЬКОМУ ДИСКУРСІ

У статті розглянуто лексичні одиниці на позначення станів та явищ погоди, які представлені ієрархічно організованим системним